

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

**ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
ИНДИКАТИВ ПРЕТЕРИТА У ГРЧКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Комисију за преглед и оцену докторске дисертације *Индикатив претерита у грчком и српском језику* именовало је Наставно-научно веће Филолошког факултета у Београду на седници 19. априла 2017. године.

2. Састав Комисије:

Ментор:

др Милена Јовановић, редовни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду.

Ужа научна област: неохеленистика.

Датум избора у звање: 08. 04. 2015.

Чланови:

др Предраг Мутавцић, доцент, Филолошки факултет Универзитета у Београду.

Ужа научна област: неохеленистика.

Датум избора у звање: 24.04.2014.

др Јелена Јовановић Симић, ванредни професор, Филолошки факултет Универзитета у Београду.

Ужа научна област: савремени српски језик.

Датум избора у звање: 07.12.2010.

др Костас Канакис, ванредни професор, Департман за социо-антропологију и историју Егејског универзитета у Митилини, Грчка (Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας /University of the Aegean, Department of Social Anthropology & History).

Ужа научна област: општа лингвистика.

Датум избора у звање: 24.04.2014.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме: Анка (Миле) Рађеновић
Датум и место рођења: 19. новембра 1986. године у Книну, Република Хрватска

Кратка биографија кандидата (према прилогу уз дисертацију):

Анка Рађеновић (1986, Книн, Република Хрватска), Филолошки факултет (Група за грчки језик и књижевност: ОАС 2005-2009: девет и 56/100; ДАС 2009: девет и 63/100. Језик, књижевност, култура, модул Језик, смер Наука о језику); стипендиста Фондације Косте и Елени Уранис (2013). Грчки језик усавршавала је у Грчкој и на Кипру. Радила је као сарадник у настави на Катедри за наоохеленске студије у периоду 2009-2012. година; од марта 2012. године ради у звању лектора за грчки језик. Учествовала је на више научних скупова у земљи (Београд, Нови Сад, Крагујевац) и иностранству (Гранада, Комотини, Тесалоника, Игуменица, Херцег Нови, Никшић, Родос, Сарајево, Брисел) и објавила више научних и стручних радова.

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Индикатив претерита у грчком и српском језику

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Одлуком Већа научних области друштвено-хуманистичких наука бр. 61206-365/2-14 МЦ од 04.02.2014. године прихваћена је тема за израду докторске дисертације под називом: *Индикатив претерита у грчком и српском језику*. За ментора је именована проф. др Милена Јовановић.

Докторска дисертација кандидаткиње Анке Рађеновић обухвата 201 компјутерски штампане стране и има шест поглавља, литературу од 128 јединица, као и прописима предвиђене прилоге. Поглавља су подељена на добро организована потпоглавља, са поднасловима који чине дисертацију јасном и прегледном.

Према упутству за обликовање докторске дисертације 9 страна није нумерисано (насловне стране на три језика, подаци о ментору и члановима комисије, два сажетка на српском и енглеском и садржај) тако да прво поглавље **Увод** има 11 страна (стр. 1-11) и потпоглавља: Проблематика и предмет истраживања; Контрастивна лингвистика; Улога контрастивне лингвистике у настави страних језика; Запажања и дискусија. Друго поглавље под насловом **Методологија – досадашња истраживања** (стр. 12-35) има следећа потпоглавља: Глаголски системи грчког и српског језика; опште глаголске категорије; проблеми у контрастирању и поређењу; Категорија начина; модалност; Морфолошке одредбе за категорију начина и модалности; Глаголски начини у савременом грчком; Глаголски начини у српском; Категорија времена; Семантичке теорије о времену; Глаголска времена у савременом грчком; Глаголска времена у српском. Треће поглавље под насловом **Унутрашња темпоралност: аспект и**

аспектуалност; (стр. 36-68) има следећа потпоглавља: Аспект – дефиниција и формални критеријуми за његово одређивање; Врсте аспекта. Граматички и лексички аспект; Прагматички критеријуми; Перфективност vs имперфективност; Перфективност; Имперфективност; Аспект у савременом грчком и српском; Морфолошки критеријуми; Семантички критеријуми; Глаголски вид и тип глаголске ситуације (*Ἀποψη και ποιόν ενεργείας*); Разлог за постојање типа глаголске ситуације; Узајамно деловање лексичког и граматичког аспекта; теличност и ателичност; Закључци. Четврто поглавље под насловом **Глаголски облици и претеритна времена** (стр. 69-141) има следећа потпоглавља: Глаголски облици и адвербијали са временским значењем; Претеритна времена у грчком и српском; *Παρατατικός* (имперфекат) у грчком: перфекат имперфективних глагола у српском; О називу и употреби имперфекта/перфекта; Индикативна употреба перфекта/имперфекта; Квалификативни имперфекат (перфекат); Радња симултана са другом прошлом радњом; Навика или понављање у прошлости; Радња која траје и бива прекинута неком другом радњом; *Imperfectum de sonatu*; Модалне употребе имперфекта (перфекта); Имперфекат/перфекат са концесивним значењем; Имперфекат/перфекат у кондиционалним реченицама; Имперфекат/перфекат за исказивање претпоставке или уверења; Закључци; Имперфекат у српском; Закључци; Аорист у грчком/перфекат свршених глагола у српском; Аорист и перфекат у интеракцији аспекта и времена; Индикативна употреба аориста; Наративни аорист; Радња која се догодила у неодређеном тренутку у прошлости; Целовите прошле радње; Радња која се поновила више пута у прошлости; Тренутна радња која прекида прошлу радњу која траје; Гномски аорист/перфекат; Релативна употреба аориста; Аорист за садашњост; Аорист за будућност; Закључци; Аорист у српском; Аорист имперфективних глагола; Сложена глаголска времена у индикативу; Перфекатска перифраза; Помоћни глаголи у грчком; Инфинитив аориста; Перфекат: између аспектуалности и темпоралности; Плусквамперфекат у грчком и српском; Употреба плусквамперфекта; Претпрошлост; Далека прошлост; Плусквамперфекат у српском: индикатив или релатив?; Употреба плусквамперфекта у српском; Модална употреба плусквамперфекта; Закључци. Пето поглавље под насловом **Примена у настави** (стр. 142 - 170) има следећа потпоглавља: Аспект, време и начин у настави грчког као страног; Процес граматикализације у усвајању страног језика; Усвајање глаголског аспекта, начина и времена у грчком као страном; Корективна повратна информација и усвајање страног језика; Директна vs. индиректна повратна информација; Настава страног језика и настава фокусирана на форму (*form-focused instruction*); Писана vs усмена корективна повратна информација; Настава превођења кроз фокусирање на форму; Настава фокусирана на форму као корективна повратна информација; Препреке за увођење иновација у наставу граматике. Последње, шесто поглавље под насловом **Закључак** обухвата стране 171-183. **Литература** обухвата стране 184-197. На крају су четири стране обавезних прилога (Биографија, Изјава о ауторству, Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и Изјава о коришћењу).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација *Индикатив претерита у грчком и српском језику* резултат је настојања да се истражи научна област која код нас нема много претходника, а нема ни у Грчкој. Кандидаткиња је у *Уводу* образложила научну проблематику истакавши да

је грчки језик као предмет истраживања код нас припадао углавном класичним филолозима, чија су истраживања била традиционално филолошка, јер су се односила готово увек на језик античке Грчке или евентуално Византије, углавном према европским моделима образовања. Фрагментарност досадашњих научних истраживања грчког и српског језика, с једне стране, и, с друге, ширина евентуалног истраживања грчко-српских веза уопште навела је кандидаткињу да се определи за истраживање претеритних облика у индикативу, поредећи истоветности, сличности и разлике између два генетски несродна индоевропска језика који, по неким својим карактеристикама, припадају периферији балканског језичког савеза (ареала), односно такозваним језицима Балкана, сходно и даље важећој Шалеровој класификацији. То значи да је ово прво научно истраживање чија је сврха да пружи можда не толико систематски, колико детаљан увид у глаголски начин (модус), узимајући у обзир нарочито глаголски вид (аспект) у грчком и српском језику. Кандидаткиња наине скреће пажњу на значај конфронтирања глаголских основа које изражавају аспект у грчком језику и на категорије аспекта у српском. Оваква настојања захтевају да се објасне све употребе прошлих глаголских времена у оба језика и да се што је могуће јасније сагледају прожимања глаголских категорија, посебно уколико се зна да се најстарији словенски књижевни језик изграђивао према грчком оригиналу. Истраживање, које се методолошки заснива на контрастивној анализи, свеобухватно је у смислу етаблираних примера, а то значи да корпус чине примери из стандардног грчког и српског језика иако кандидаткиња не наводи критеријуме који га дефинишу.

Како је контрастивна анализа постала незаобилазна у решавању одређених проблема усвајања страног језика те да су резултати контрастивне, као и примењене, лингвистике умногоме полазишта за све врсте језичких истраживања, па тако и научних, кандидаткиња ју је сумарно дефинисала као лингвистику где се лингвистичка теорија примењује на поређење два или више језика, који не морају бити типолошки повезани, при чему питање теорије не само што није арбитарно, него напротив, реч је о оној лингвистичкој теорији која се у том и таквом истраживању може формално применити.

После сажетог прегледа истраживања, која полазе од теорије контрастивне лингвистике засноване на методама контрастивне анализе и сходно томе неопходног историјског погледа на улогу контрастивне лингвистике у настави страних језика, кандидаткиња се детаљно осврнула не само на одређене недостатке, него и на предности, што може послужити као полазиште за шира емпиријска и, наравно, даља теоријска истраживања у овој научној области. У том случају има места за конфронтирање са језицима који се мање или више разликују од грчког и српског.

У другом поглављу *Методологија – досадашња истраживања* кандидаткиња наводи не само различита мишљења и(ли) ставове по питању термина, дефиниција и уопште научне апаратуре, него се, где је неопходно, одређује и критички поставља, што је од највећег значаја за овакво истраживање, јер често од прецизности наведеног зависи релевантност закључака.

На почетку се даје прецизна дефиниција реченице, коју у суштини карактерише вршење радње изражено личним глаголским обликом, који показује време вршења радње и став говорника, или субјекта, према њој. У грчком и српском, без обзира на превасходни значај временске релације у савременим језицима, морају се наћи све глаголске категорије (време, начин, аспект и стање), у неком од својих облика, у сваком говорном чину оба језика, будући да они на тај начин дефинишу комуникацијску функцију.

У следећа два потпоглавља (*Категорија начина; модалност; Категорија времена*) говори се о категоријама начина и времена. Кандидаткиња је јасно и сажето, без пристрасности, изложила оно у чему се научници слажу, али и шта је за кога од њих спорно, разјашњавајући да ли је реч о суштини или о форми (терминолошка питања). Ово је од посебног значаја, будући да су оваква питања у науци о језику више или мање нераздвојива и самим тим критеријуми за њихову категоризацију могу бити (редовно) подложни критици, што кандидаткињу није спречило да по питањима релевантним за њено истраживање не заузме став. Она се по питању модалности определила за довољно широку дефиницију која је одређује у односу на перцепцију и поимање онога што у најширем смислу окружује говорника у ситуационом контексту. Овако дефинисана (морфолошка) модалност довољно је универзална да задовољава главни захтев контрастивне анализе а то је могућност да се веома детаљно и свестрано објасне сличности и разлике у разумевању модалности не само у теоријском смислу него и у конкретним примерима грчког и српског језика.

Изложивши различите дефиниције времена кандидаткиња се одлучила за традиционално схватање да се време као граматичка категорија реализује у систему морфолошке варијације глагола, како би се исказала временска деиктичка веза између тренутка говора и времена када се радња догодила, чиме се утврђује да ли је одређена језичка структура, као граматичка категорија, заиста смештена у неки временски оквир што важи за грчки и за српски језик. Треба истаћи прегледност одељка *Семантичке теорије о времену*. У одељцима, који се тичу глаголских времена у грчком и у српском, више је простора посвећено гледиштима научника која се тичу савременог грчког, као што је разматрање категорије аспекта, затим суплетивности облика, која је у вези са несвршеношћу презентске основе и свршеношћу у најширем смислу аористне основе, што је очигледно код најстаријих глагола, и напоследку аугмента, који обележава само индикатив (претерита).

Кандидаткиња је исправно уочила да је питање односа унутар глаголског система, било да је реч о модалности или о времену, од посебног значаја за њено истраживање (претерита), тако да је она испитивање односа унутар грчког језика конзистентно спровела у смислу утврђивања степена еквивалентности, у најширем смислу, односа унутар глаголског система у српском језику (антериорност, симултаност, постериорност; граматикализација и лексикализација; апсолутна и релативна темпоралност).

У трећем поглављу *Унутрашња темпоралност: аспект и аспектуалност* кандидаткиња детаљно разматра глаголски вид или аспект, односно унутрашњу темпоралност, указујући најпре, у потпоглављу *Аспект – дефиниција и формални критеријуми за његово одређивање*, на неслагања („мешања“) у томе шта дефинише категорију аспекта као не-деиктичке категорије у односу на време, које је, како је речено, деиктичка категорија, и у том смислу наводи адекватне примере из оба језика. На то се надовезује проблем прецизности самих термина у различитим лингвистичким традицијама (аспекат : аспектуалност). У другом потпоглављу разматрају се врсте аспекта (граматички : лексички). Аспект се, наиме, може схватити уопштено, као граматикализовање или граматичко детерминисање разлика између перфективности и имперфективности, што би био граматички аспект, и, конкретно, као класификовање глагола према значењу, што би се могло назвати лексичким аспектом. На то се надовезују прагматички критеријуми (одељак под тим насловом) у којем се кандидаткиња опредељује за субјективност као својство које аспект диференцира у односу на аспектуалност с обзиром на то да разлика између свршености и несвршености не мора бити објективна ни сама по себи, ни у томе како је говорник прикаже. Без обзира на то

да ли је и колико овакво становиште општеприхваћено, чињеница је да су грчки и српски такви језици, у којима однос граматике и лексике аспекта пружа широк спектар опција које говорник, или субјект, може слободно употребљавати са свог, субјективног становишта. За овакав приступ кандидаткиња је одабрала одговарајуће грчке и српске примере који илуструју поступак који ће применити у главном делу свог рада. Критеријуми употребе аспекта, односно имперфективности или перфективности, одређују се тренутком говорења, то јест радње, што се, по природи ствари, најбоље огледа у претериту. Јер, ако је говор(ник) централна тачка временске осе, онда је постериоран у односу на радњу, која је опет постериорна у односу на свој почетак. Овако поједностављен приказ претерита служи да се покаже како је употреба аспекта у суштини арбитарна иако је његов саставни део. Штавише, овакав поступак може у највећој мери да послужи за контрастивну анализу примера у грчком и српском језику и то не само независних реченица него и зависно-сложених. Треће потпоглавље тиче се перфективности и имперфективности као категорије која постоји у свим глаголским облицима, што значи да ниједан глаголски облик у грчком не може бити неодређен у погледу аспекта. Најзад, аспект у грчком, као и у српском, може имати широк спектар значења, тако да је уобичајена подела на свршеност и несвршеност више теоријско разматрање него конкретно анализирање примера, које може бити и те како захтевно у одређивању значења аспекта.

Имајући у виду да је ово први рад који се бави претеритом у грчком и српском, као и то да је у раду обухваћен и аспект, кандидаткиња је бирала примере који илуструју оно што је наводила као схватања научника који су се већ бавили овом темом, али за сваки језик посебно, што се види у четвртом потпоглављу *Аспект у савременом грчком и српском*, где се образлажу морфолошки и семантички критеријуми. Морфолошки се односе на време, аспект, начин и стање, као лични и не-лични, док се семантички тичу глаголског вида и типа глаголске ситуације, узајамног деловања лексичког и граматичког аспекта, које повезује теличност.

На крају, у више него сажетом закључку овог поглавља истиче се да аспект треба сматрати посебном категоријом, али не искључиво морфолошком, јер га одређују и прагматички и морфолошки критеријуми, а да су субјективност говорника и значења глагола битни за избор аспекта ма колико било стриктних правила употребе.

Треће поглавље које је посвећено глаголском виду (аспекту) природно претходи следећем, четвртом, под насловом *Глаголски облици и претеритна времена*. Структурисано је у дванаест потпоглавља, која су такође, због прегледности структурисана у мање целине. Кандидаткиња се определила да у првом потпоглављу укаже да није довољно бавити се категоријом времена, самим тим и аспекта, имајући у виду само глагол, већ се морају узимати у обзир и темпорални адвербијали, који јесу бројем ограничени, али у употреби у језику дају практично безброј значења. Претеритна времена су имперфекат, аорист, перфекат и плусквамперфекат у оба језика. Разлика међу њима има: имперфекту у грчком одговара перфекат несвршених глагола у српском, а не имперфекат, не зато што није еквивалентан, него зато што се мање употребљава у српском. Грчки имперфекат у индикативу изражава несвршеност, то јест радњу која је трајала и зато им је перфекат несвршених глагола еквивалент у српском. Треће потпоглавље бави се модалним употребама имперфекта у грчком, где није обавезан перфекат несвршених глагола, док је седмо потпоглавље посвећено аористу, чије је еквиваленту српском перфекат свршених глагола. Као што перфекат несвршених глагола не мора бити еквивалент за имперфекат, тако ни перфекат свршених глагола не мора обавезно бити еквивалент за аорист. На старо значење грчког аориста као тренутне радње

указује употреба аориста за будућу радњу. Аорист, поготово аорист несвршених глагола, користи се у српском другачије него у грчком, али та разлика није као код имперфекта последица некоришћења у језику, него управо у коришћењу, што изазива неслагања научника који се баве српским језиком. Осим имперфекта и аориста, у оба језика постоје сложена времена, перфекат и плусквамперфекат, где је помоћни глагол лични глаголски облик и као такав има лице, граматички број, начин, време, стање и вид, који у граматичком смислу обележавају глагол који је носилац значења. Док се за плусквамперфекат може рећи да има исто значење и функцију у оба језика, за перфекат то не важи. Перфекат у грчком у принципу означава завршетак радње, чији је почетак у прошлости, небитно (од) када, а колико врста перфеката има своди се на питање употребе у језику.

Пето поглавље посвећено је примени резултата овог истраживања у настави. У краћем историјату наставе савременог грчког језика, са фокусом на проблеме усвајања времена, начина и аспекта, скреће се пажња да је последња категорија, глаголски вид или аспект, најтежа за учење савременог грчког језика као страног, и то не само због субјективне природе у избору аспекта код нативних говорника него и због другачијег система којим се у другим језицима изражава ова категорија, без обзира на то да ли је у њима има или нема. Представљена је веома кратка анализа употребе глаголског вида код студената грчког језика чији је матерњи језик српски и који уче грчки језик као страни од А0 нивоа. Предмет анализе су били преводи са српског на грчки (писмени део испита - предмет Увод у традуктологију). Будући да је реч о почетницима, истраживање је било фокусирано на грешке које се тичу глаголског вида у прошлим и будућим глаголским временима и допунама са конјунктивом, где се јасно види који глаголски аспект је употребљен. Треба истаћи да је превођење било строго контролисано не само у погледу употребе глаголског вида, него и граматичких и лексичких структура, што се знатно разликује од било којег другог вида језичке продукције. Најзад, провере знања, када практично није могућа слободна употреба (глаголских) облика или израза, структура итд. омогућавају анализу грешака и на мањем узорку. Нису много мањи проблеми наставе глаголских начина и времена у грчком језику, пре свега због правила да сваки (лични) облик грчког глагола мора имати истовремено категорију начина, времена и стања, док је аспект у суштини сама глаголска основа која се као таква на почетном нивоу учења грчког језика тешко може издвојити и објаснити на основу примера у српском језику. У последњем потпоглављу *Препреке за увођење иновација у наставу граматике* констатује се сасвим уопштено да се настава граматике обично одвија по устаљеним принципима без много иновација, било да је реч о уџбеницима или наставницима, или другим речима, поставља се питање колико су наставници спремни да се фокусирају на сам процес учења, стављајући ученика или студента у центар наставног процеса и да ли могу да предају граматику на неки други начин, а не како је уџбеником формалистички наметнуто. Кандидаткиња је скренула пажњу на недостатке уџбеника, али би добро да је навела неки пример који би ту тврдњу потврдио.

Последње поглавље је закључак (закључци и поглед на даља истраживања). У њему кандидаткиња резимира резултате до којих је дошла током истраживања, образлаже разлоге за шири захват у категорију аспекта без којег није могуће бавити се претеритним облицима глагола с обзиром да је било мало истраживања у овој области и даје смернице за иновирање наставе грчког језика као страног, са циљем да нова истраживања допринесу и унапреде наставу граматике на свим нивоима учења.

На крају се налази литература и кратка биографија са три прописане изјаве.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1.	Rađenović, A. (2017). Η άποψη και ο χρόνος στην εκμάθηση της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας. <i>ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΟΥ 3ΟΥ ΣΥΝΕΛΡΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ο Ελληνισμός ως πολιτιστικός και οικονομικός παράγοντας στα Βαλκάνια (1453-2015): Γλώσσα, λογοτεχνία, τέχνη, κοινωνία</i> : 114-121. Bukurešt: UER PRESS.
2.	Рађеновић, А., Стојичић, В. (2016). Медијација у настави савременог грчког језика као страног. <i>Primenjena lingvistika u čast Dužanki Točanac: O jeziku i jezicima</i> (227-239). Novi Sad: Друштво за применјену лингвистику Србије, Филозофски факултет Универзитета у новом Саду, Филолошки факултет Универзитета у Београду. ISBN 976-86-6065-376-6
3.	Rađenović, A. (2015). Corrective feedback and its influence on L2 learners' performance: a case of students of Modern Greek language. <i>Πρακτικά Πέμπτου Παγκόσμιου Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών «Συνέχειες, ασυνέχειες, ρήξεις στον ελληνικό κόσμο (1204-2014): οικονομία, κοινωνία, ιστορία, λογοτεχνία»</i> , Α' /Ed. K. Dimadis/ (861- 873), Αθήνα: ΕΕΝΣ,. ISBN 978-618-81771-3-0 . Доступно на http://www.eens.org/EENS_congresses/2014/books/5_TOMOI.pdf
4.	Рађеновић, А. (2014). Улога превођења у учењу грчког језика као страног: шта можемо да научимо из грешака?. <i>Примењена лингвистика</i> , 15, (97-105). Београд-Нови Сад. UDK 81'33. ISSN 1451-7124
5.	Rađenović, A., Milojević, I. (2014). Multiple-choice tests: guessing or knowing?. У <i>11th International Linguistic Conference</i> , (1462-1471). University of Aegean, Dept. of Mediterranean Studies, Rhodes. Доступно на http://www.rhodes.aegean.gr/Assets/announcements/diafora/ICGL-Conf.html
6.	Рађеновић, А. (2013). Прагматика у почетном уџбенику грчког језика као страног. <i>Сусрет култура</i> , I, (167-177). Филозофски факултет. Нови Сад. УДК 811.14'02(075.8)
7.	Rađenović, A. (2012). Assessing L2 pragmatic ability in the classroom: How likely?. <i>Approaches and Methods in Second and Foreign Language Teaching</i> . Azamat Akbarov and Vivian Cook (eds.). IBU Publications: Sarajevo, Bosnia and Herzegovina.
8.	Рађеновић, А. (2012). Језик и род: како младићи говоре о девојкама?. <i>Анали Филолошког факултета</i> /одговорни уредник В. Половина/ (315-331). Београд: Филолошки факултет. UDK 811.163.41'366.52:305-055.1/2
9.	Дотлић Д., Рађеновић А. (2011). Вербални и невербални аспекти дискурса у учионици. У Ј. Вучо, Б. Милатовић (прир.) <i>Ставови промјена- промјене ставова, међународни тематски зборник радова</i> (510-517). Никшић: Филозофски факултет. UDK371.3:316.775
10.	Мутавцић П., Тодоровић Д., Рађеновић А. (2011). О перфекту у савременом грчком и о неким његовим сличностима са перфектом у српском језику. <i>Филолошки преглед</i> /одговорни уредник Ј. Новаковић/ (83-105), Београд: Филолошки факултет. UDK 811.14'06'366.582.5:811.163.41'366.582.5
11.	Рађеновић, А. (2011). Неки проблеми у вези са сертификацијом новогрчког језика. Зборник радова са II научног скупа младих филолога Србије <i>Савремена проучавања језика и књижевности</i> , Крагујевац /одговорни уредник М. Ковачевић/, Крагујевац: ФИЛУМ.

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Рад на теми *Индикатив претерита у грчком и српском језику* кандидаткиње Анке Рађеновић подразумевао је, поред теоријског разматрања, контрастивну анализу, која је показала сродност индикатива претеритних времена у грчком и српском језику, као и сличности које спајају ова два индоевропска језика управо у вербалним категоријама. Фокус је на употреби и функцији прошлих времена примарно на теоријском нивоу, као и на могућој конкретној примени у наставној пракси (анализа грешака). Отуда је вредност овог докторског рада та што је кандидаткиња разрадила ову веома сложену проблематику, која укључује учење грчког језика као страног, у смислу не толико њене дескрипције колико њеног приступа у преношењу и објашњавању, што упућује на даља истраживања, која у овом раду по природи ствари нису обухваћена, а која треба да заокруже одговоре на питања теорије и праксе, постављена у овом раду.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација кандидаткиње Анке Рађеновић структурирана је и израђена је у складу са образложењем теме и испуњава све захтеве који су постављени у упутству за обликовање докторске дисертације. Комисија сматра да је кандидаткиња успешно одговорила на постављени задатак и да је у довољној мери успела да осветли постојећа сложена теоријска питања претерита у грчком и српском језику. Осим тога, комисија посебно подвлачи да је реч о првом раду из ове области који, по природи ствари, није могао да обухвати све аспекте једне овако изузетно широке теме. Пре свега, ваљало би имати на уму да је избор глаголског времена, самим тим и одговарајућег аспекта, у највећем проценту случајева у домену субјективног и личног, што се у многим случајевима не поклапа са дефиницијама и одредбама које се могу пронаћи у граматикама и приручницима за учење грчког као страног. Поштујући научни проседе одредила је циљеве истраживања и хипотезе, у складу са тим обавила потребна истраживања, одредила одговарајући след анализираних примера из грчког и српског језика, како би резултати били веродостојни и проверљиви, што се може оценити као значајан научни допринос овог рада. Примери у раду сами по себи углавном представљају илустрацију теоријских разматрања, што је очекивано као исход овако конципованог рада, тако да се критеријуми за избор текстова своде на то да корпус чине адекватни примери из стандардног грчког и српског језика. Али, у наставном процесу, примери, а нарочито они за „употребу у језику“, треба да служе за семантичку интерпретацију у функцији дидактичког средства које омогућава кориснику, тј. студенту, да стекне одређену језичку компетенцију. С тим у вези треба посматрати примену у настави: поред примера који илуструју почетни ниво А1 – А2, потребно је бирати примере за следеће, захтевније нивое, све до Ц1 – Ц2. За постизање више компетенције у знању грчког језика критеријуми за избор текстова, поготово књижевних, морају бити јасније дефинисани у погледу исхода, какав је покушај у поглављу са примерима књижевних текстова. Оно што би дакле могло представљати додатни допринос овог рада била би конкретна разрада у смислу примене резултата овог истраживања у универзитетској настави грчког језика као страног, те израда одговарајућег уџбеника или приручника са одговарајућим ИКТ дидактичким материјалима намењених електронској платформи (Мудл).

IX ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације Комисија за преглед и оцену докторске дисертације *Индикатив претерита у грчком и српском језику* предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета у Београду и Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду да прихвати Извештај и кандидаткињу Анку Рађеновић позове на усмену одбрану докторске дисертације.

Комисија:

др Милена Јовановић, редовни професор БУ

др Предраг Мутавцић, доцент БУ

др Јелена Јовановић Симић, ванредни
професор БУ

др Костас Канакис, ванредни професор,
University of the Aegean